

Sygn. akt III AUa 1304/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun (spr.)
Sędziowie:	SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Janina Cieślikowska
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku K. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę

na skutek apelacji K. C.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 4 września 2012 r. sygn. akt V U 248/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Legnicy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie K. C. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 23 stycznia 2012 r. i z 29 lutego 2012 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do emerytury.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawczyni K. C. urodzona (...), w okresie od 30 sierpnia 1975 r. do 29 stycznia 1998 r., była zatrudniona w (...) Spółdzielni (...) w Z., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowiskach: pracownik dojrzewalni sera, maślarz (od

1 lipca 1979 r.), serowar (od 1 sierpnia 1980 r.), maślarz (od 1 października 1980 r.), serowar (od 1 czerwca 1987 r.), księgowa (od 1 stycznia 1988 r.).

W masłowni było produkowane masło w paczkach. W serowni wnioskodawczyni pracowała przy produkcji sera. Ziarno serowarskie wylewało się tam wiaderkami do foremek, następnie się chustowało i parowało gorącą wodą oraz przewracało kilkakrotnie serki, żeby nabrały formy. Przy tej produkcji pracowało 6 - 7 osób. W serowni wydobywała się para i były to szkodliwe warunki. Pracownicy tam zatrudnieni nie otrzymywali świadectw pracy w szczególnych warunkach.

Razem z wnioskodawczynią pracowała świadek J. W., która była jej przełożoną oraz świadek J. K..

Prace przy produkcji masła i sera nie zostały wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z 1983 r., Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem jakkolwiek z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że wnioskodawczyni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała w spornym okresie prace maślarza i serowara, tak prace te nie zostały zaliczone do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Z wyrokiem tym w całości nie zgodziła się wnioskodawczyni wskazując, że jej praca w (...) Spółdzielni (...) była uznawana za szkodliwą na podstawie Uchwał Zarządu (...) Związku Spółdzielni (...) w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielczości mleczarskiej.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można podzielić poglądu Sądu I instancji o wyjaśnieniu istotnych dla sprawy okoliczności w sposób jednoznaczny i należy uznać, że orzeczenie w niniejszej sprawie zostało wydane przedwcześnie, co wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości i nie pozwala Sądowi Apelacyjnemu na wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

Przedmiotem sporu w sprawie była kwestia spełnienia przez wnioskodawczynię przesłanek wymaganych do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43), w szczególności zaś kwestia oceny, czy K. C. spełniła warunek posiadania wymaganego prawem okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, który uprawniałby ją do otrzymania spornego świadczenia.

Zgodnie z brzmieniem art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składowy i nieskładowy, o którym mowa w art. 27.

Przy czym prawo do tej emerytury przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym,

za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Przepis art. 32 ust. 1 cytowanej ustawy stanowi natomiast, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Natomiast zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Dodatkowo, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.12.1997 r., II UKN 417/97 (OSNP 1998/21/638) tylko praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach wymienionych w rozporządzeniu RM z 7.02.1983 r. wykonywana stale i w pełnym wymiarze uzasadnia skorzystanie z uprawnienia do wcześniejszej emerytury.

W sprawie poza sporem było, że wnioskodawczyni mająca ukończone 55 lat, posiada wymagany ponad 20-letni staż ubezpieczenia, rozwiązała stosunek pracy i nie przystąpiła do OFE. Organ rentowy uznał natomiast, że ubezpieczona udowodniła staż pracy w warunkach szczególnych jedynie w wysokości 9 lat, 8 miesięcy i 15 dni. Nie uwzględniono do tego okresu zatrudnienia od 30 sierpnia 1975 r. do 29 stycznia 1988 r. w (...) Spółdzielni (...) w Z..

Sąd Okręgowy co prawda przeprowadził postępowanie dowodowe zmierzające do rozstrzygnięcia kwestii spornej, w szczególności dopuścił dowód z zeznań świadków, którzy byli zatrudnieni w Spółdzielni razem z wnioskodawczynią, ale postępowanie to należy uznać za niewystarczające dla ustalenia zakresu obowiązków wykonywanych przez apelującą oraz określenia, czy wykonywane przez nią czynności mogą zostać uznane za pracę w warunkach szczególnych. Sąd I instancji poprzestał jedynie na stwierdzeniu, że wobec tego, iż pracodawca nie wydał ani wnioskodawczyni ani innym pracownikom świadectwa pracy w warunkach szczególnych, to wykonywana w Spółdzielni (...) praca nie może być uznana za pracę w warunkach szczególnych, która uprawnia do przyznania emerytury w obniżonym wieku. Według tego Sądu ustalenie to znajduje uzasadnienie także w tym, że prace przy produkcji masła i sera, nie zostały wymienione ani w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1986 r., ani co więcej w wykazie A dziale X dotyczącym przemysłu rolno – spożywczego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zauważyć jednak należy, co pominął Sąd I instancji, że wnioskodawczyni była zatrudniona w spółdzielni, a zgodnie z brzmieniem § 1 ust. 2 cytowanego wyżej rozporządzenia właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B. Dlatego też nie bez znaczenia dla właściwej oceny przedmiotu sporu w sprawie będzie miała analiza Uchwały nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z 27 czerwca 1983 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w spółdzielni mleczarskiej, na którą to powołuje się apelująca.

Jakkolwiek bowiem, co zostało już utrwalone w orzecznictwie, źródłem prawa w przypadku emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenie z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), tak wykazy resortowe, które mają charakter informacyjny, techniczno – porządkujący i uściślający mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego,

że praca na danym stanowisku w istocie była wykonywana w warunkach szkodliwych i odwrotnie (patrz postanowienie SN z 22 marca 2012 r., I UK 403/11, opubl. LEX 1214549).

Jednocześnie jednak wskazać należy, że sama ww. uchwała nie jest wystarczającą podstawą, w okolicznościach sprawy, do uwzględnienia roszczenia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego z powyższych względów w obecnym stanie sprawy nie da się ocenić merytorycznie roszczenia wnioskodawczyni, albowiem istotnie nie wiadomo, czy jej zatrudnienie w spółdzielni mleczarskiej może być uznane za pracę w warunkach szczególnych, a jeśli tak, to w jakim okresie i czy po doliczeniu pracy uznanej przez organ rentowy, jej staż pracy w warunkach szczególnych byłby wystarczający dla przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Dlatego też rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy przeprowadzi postępowanie w celu wyjaśnienia rzeczywistego charakteru pracy wnioskodawczyni w spornym okresie, przede wszystkim zaś zakresu jej obowiązków na poszczególnych stanowiskach pracy, w szczególności wnikliwie przesłucha wnioskodawczynię na okoliczność rodzaju oraz sposobu czynności przez nią wykonywanych i warunków, w których praca była świadczona, mając przy tym na względzie stanowiska pracy wymienione w uchwale Zarządu (...) Związku Spółdzielni (...). Wymagane będzie również przesłuchanie świadków na okoliczności dotyczące warunków wykonywania pracy przez wnioskodawczynię, stopnia usprzętowania, stosowanych maszyn i urządzeń. Zeznania słuchanej w sprawie świadek A. W. w ogóle są nieprzydatne na użytek spornych okoliczności. Ocenę faktycznie wykonywanych obowiązków wnioskodawczyni należy odnieść do regulacji zawartej w uchwale nr 67/82 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z dnia 6 grudnia 1982r. w sprawie stanowisk pracy zaliczanych do pierwszej kategorii zatrudnienia w spółdzielczości mleczarskiej i drugiej uchwały ZCZ Spółdzielni (...) z dnia 27 czerwca 1983 r. w zakresie w jakim traktują o pracach wykonywanych w warunkach szczególnych w przemyśle mleczarskim.

Ponadto Sąd przeprowadzi ewentualnie inne dowody wskazane przez strony, w trybie art. 232 k.p.c., w tym przez wnioskodawczynię, na której ciąży obowiązek udowodnienia, że jej praca odpowiadała określonym pracom, wymienionym w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. bądź też, w zależności od własnej oceny stanu sprawy, podejmie inne, niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy, czynności dowodowe.

Dopiero tak uzupełniony materiał dowodowy w niniejszej sprawie pozwoli Sądowi I instancji na prawidłową ocenę odwołania wnioskodawczyni.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

R.S.